

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
11 серпня 2025 року № 1276

Зміни
до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників.
Випуск 78 «Охорона здоров'я»

1. У розділі «Професіонали»:

1) у підрозділі «Професіонали в галузі лікувальної справи (крім стоматології)»:

у пункті 56:

слова «лікар з променевої терапії» в усіх відмінках і числах замінити словами «лікар з радіаційної онкології» у відповідному відмінку і числі;

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Вища освіта другого (магістерського) рівня галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Медицина» або «Педіатрія». Проходження інтернатури за спеціальністю «Радіологія» з наступною спеціалізацією з «Радіаційної онкології» або «Променевої терапії». Безперервний професійний розвиток. Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

у пункті 70:

слова «лікар з радіонуклідної діагностики» в усіх відмінках і числах замінити словами «лікар з ядерної медицини» у відповідному відмінку і числі;

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Вища освіта другого (магістерського) рівня галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Медицина» або «Педіатрія». Проходження інтернатури за спеціальністю «Радіологія» з наступною спеціалізацією з «Ядерної медицини» або «Радіонуклідної діагностики». Безперервний професійний розвиток. Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

2) у підрозділі «Інші професіонали в галузі медицини»:

у пункті 23:

слова «лікар-судово-психіатричний експерт» в усіх відмінках і числах замінити словами «лікар-психіатр судовий» у відповідному відмінку і числі;

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Вища освіта другого (магістерського) рівня галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Медицина» або «Педіатрія». Проходження інтернатури за спеціальністю «Психіатрія» з наступною спеціалізацією з «Судової психіатрії» або «Судово-психіатричної експертизи». Безперервний професійний розвиток. Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

доповнити пунктом 31 такого змісту:

«31. ПРОФЕСІОНАЛ З МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ

Завдання та обов'язки. Керується чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я.

Керує роботою середнього медичного персоналу, дотримується принципів медичної деонтології.

Відповідає за використання приладів та розробку процедур приймання та введення в експлуатацію діагностичного, терапевтичного та вимірювального обладнання за яке несе відповідальність. Відповідає за контроль монтажу нового обладнання радіаційного захисту і за виконання приймальних випробувань і введення в клінічну експлуатацію такого обладнання, включаючи відповідні комп'ютерні системи, їх алгоритми, дані і результати. Надає рекомендації відносно виведення обладнання з експлуатації.

Співпрацює з сервісними інженерами щодо координації профілактичних програм обслуговування та ремонту обладнання і здійснює контроль за їх реалізацією, виконуючи вимірювання за програмою контролю якості та калібрування з метою гарантування безпеки і оптимальної роботи устаткування.

Надає пропозиції адміністрації закладу охорони здоров'я щодо можливості клінічного використання обладнання після кожної процедури техобслуговування. Відповідає за документацію та звітність щодо техобслуговування, калібрування і показників роботи обладнання, надає докази відповідності обладнання та процедур правилам і рекомендаціям відповідних регулюючих органів і органів акредитації.

Надає допомогу в клінічному використанні комп'ютеризованих робочих місць для аналізу / обробки даних, виконує спільні завдання управління комп'ютерними системами і здійснює першочерговий пошук несправностей.

Співпрацює з комп'ютерними інженерами з метою перевірки інтеграції мережі та передачі даних, з тим щоб гарантувати функціональність всіх систем.

Оцінює нові технології і досліджує можливість прийняття нових процедур в клінічне використання, надає допомогу в професійній підготовці персоналу закладу охорони здоров'я для їх виконання.

Забезпечує технічні аспекти клінічних досліджень, виконує наукові дослідження і розробки з питань медичної фізики та медичних пристроїв.

Здійснює просвітницьку діяльність з питань медичної фізики для лікарів, техніків-радіологів, сестер / братів медичних, здобувачів освіти і технічного персоналу. Здійснює наставництво та/або контроль щодо інших працівників у відповідності до вимог до їх безперервного професійного розвитку.

Бере участь в проектуванні радіаційного захисту установок і забезпечує відповідність вимогам безпеки, класифікує робочі зони на спостережувані і контрольовані, допомагає в розробці технічних вимог для придбання нового обладнання для радіаційного захисту та контролю безпеки і розробляє процедури початкової і подальшої оцінки такого обладнання.

Надає консультації з питань практичних методів зниження дози опромінення персоналу і населення, що працює або знаходиться в зонах, суміжних з тими приміщеннями, де встановлено радіаційне обладнання або використовуються джерела іонізуючого випромінювання.

Відповідає за виділення тих зон, де не повинні працювати вагітні жінки.

Виконує розрахунки і дозиметричний контроль для перевірки достатності наявного захисту в зазначених приміщеннях, виходячи з відповідних розмірів приміщень, ступеня заповнювання і робочого навантаження, встановлює критерії доступу в контрольовані приміщення, приміщення з обмеженим доступом для населення, і здійснює нагляд за виконанням цих критеріїв.

Розробляє і реалізовує для закладу охорони здоров'я програму радіаційної безпеки, включаючи розробку політики і процедур радіаційного захисту та безпеки працівників і населення.

Виконує оцінку небезпеки приміщень і процедур радіаційного захисту, визначає достатність існуючих процедур (з урахуванням типу джерел іонізуючого випромінювання), визначає потужності доз опромінення, які може отримати персонал закладу охорони здоров'я, використовує результати дозиметрії персоналу отримані для аналогічних видів діяльності, перевіряє наявність заходів контролю і потреб в засобах індивідуального захисту, таких як свинцеві фартухи, щитки в області щитоподібної залози, захисні окуляри тощо. Розробляє процедури для перевірки цілісності, безпечної роботи і використання обладнання та аксесуарів при променевої терапії.

Забезпечує правильність використання засобів індивідуального захисту і їх періодичну перевірку на цілісність.

Розробляє політику і процедури щодо безпечного переміщення радіоактивних матеріалів, заходів обережності в разі забруднення або витоків

негерметизованих радіонуклідів, поводження з радіоактивними відходами і з забезпечення цілісності та належного функціонування дозиметричних приладів та іншого вимірювального обладнання, відповідно до вимог нормативних документів.

Організовує і забезпечує дозиметрію персоналу закладу охорони здоров'я і надає системи радіаційного моніторингу на локальному рівні, відповідно до місцевих законодавчих процедур. Розробляє і виконує процедури обчислення та перевірки доставленої дози випромінювання до пацієнта.

Виконує вимірювання активності і обчислення дози іонізуючого опромінення, накопиченої органами людини після введення радіофармпрепаратів при відповідних медичних процедурах.

Виконує реєстраційні записи дозиметрії персоналу і передбачуваних доз, отриманих населенням, які зберігаються протягом часу, визначеного в нормативних документах.

В обов'язки медичного фізика також входить розслідування випадків аварійного опромінення і визначення наявності радіологічної небезпеки в закладі охорони здоров'я, а також встановлення ступеня цієї небезпеки в разі її наявності, особливо коли небезпека обумовлена гамма-випромінюванням радіоактивних джерел або іонізуючим випромінюванням обладнання, що використовується для діагностики або лікування.

Розробляє процедури і плани дій у надзвичайних ситуаціях для прийняття заходів у випадку ненавмисних або випадкових опромінь і дає рекомендації щодо дій, необхідних для зниження ймовірності таких випадкових опромінь у майбутньому.

Забезпечує необхідний дозиметричний контроль, інтерпретує його результати і оцінює їх відповідність вимогам відповідних регулюючих органів.

Оптимізує процес планування опромінення, включаючи отримання зображень і підведення дози опромінення. Виконує вимірювання активності і обчислення дози іонізуючого опромінення, накопиченої органами людини після введення радіофармпрепаратів при відповідних медичних процедурах. Виконує обчислення індивідуальних доз іонізуючого опромінення пацієнтів, включаючи дозиметрію *in vivo*, і встановлює допустимі рівні.

Оптимізує фізичні і технічні аспекти процедур радіаційної безпеки. Оптимізує процеси і процедури отримання даних для поліпшення якості зображень, знижуючи при цьому радіаційне навантаження на пацієнтів.

Виконує аудити радіаційного захисту та безпеки і визначає наявність відповідних ліцензій. Забезпечує належне позначення радіаційних зон і наявність попереджувальних знаків, а також гарантує, що під час дозиметричних перевірок робочих зон зможе представити докази відповідності обладнання та процедур правилам і рекомендаціям відповідних регулюючих органів і органів акредитації.

Проводить калібрування генераторів іонізуючого випромінювання і джерел контактної променевої терапії відповідно до установлених протоколів.

Виконує оцінку ризику, ідентифікацію потенційних радіаційних переопромінь і розробляє процедури для дій при таких ситуаціях.

Проводить консультації з лікарями з радіаційної онкології для визначення оптимальної техніки опромінення. Допомогає лікарям з ядерної медицини в оцінці ефективності обстеження і в дослідженнях якості і оцінці зображень. Проводить консультації з лікарями діагностичної та інтервенційної радіології щодо особливих випадків діагностичних або інтервенційних процедур і надає допомогу у визначенні оптимального підходу для кожного випадку. Контролює виконання нових клінічних процедур спеціалістами, які проводять процедури лікування, включаючи допомогу в позиціонуванні та правильному підведенні іонізуючого випромінювання.

Повинен знати: чинне законодавство про охорону здоров'я, радіаційну безпеку та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я; основи права в медицині; права, обов'язки та відповідальність медичного фізика; правила оформлення медичної документації; передові інформаційні та Інтернет технології; сучасну наукову літературу та науково-практичну періодику за фахом, методи її аналізу та узагальнення.

Основи анатомії та фізіології. Контроль якості. Введення в експлуатацію медичного обладнання. Основи статистики. Комп'ютерні мережі. Методи досліджень. Типи іонізуючого випромінювання. Взаємодію іонізуючого випромінювання з речовиною. Коефіцієнти поглинання. Фотоефект. Ефект Комптона. Утворення пар. Ядерні моделі. Період напіврозпаду. Радіаційні одиниці. Виробництво радіонуклідів. Детектори іонізуючого випромінювання. Радіобіологію. Фракціонування. Радіаційну безпеку. Радіаційний захист. Принцип ALARA (As Low As Reasonably Achievable). Радіотерапевтичне обладнання. Калібрування рентгенівських апаратів, лінійних прискорювачів, гамма-терапевтичних прискорювачів. Характеристики пучка. Планування променевої терапії. Алгоритми розрахунку дози. Методи променевої терапії. Позиціонування та іммобілізація. Візуалізація в променевій терапії. Основи брахітерапії. Основи діагностичної медичної фізики. Рентгенологічне обстеження, комп'ютерну томографію, магнітно-резонансну томографію, ультра-звукову діагностику. Принципи отримання зображень. Принципи оптимізації зображень. Основи ядерної медицини. PET-, SPECT-, гамма-камери. Дозиметрію. Цифрові зображення та комунікації в медицині (Digital Imaging and Communications in Medicine, DICOM-зображення). Інформаційні системи.

Повинен володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Кваліфікаційні вимоги.

Вища освіта другого (магістерського) рівня за освітньою програмою «Медична фізика» або за спеціальностями: «Фізика та астрономія» або «Прикладна фізика та наноматеріали», або «Біотехнології та біоінженерія», або «Біомедична інженерія» та сертифікат академічних курсів за напрямом «Медична фізика в променевій терапії» або «Медична фізика в діагностичній та інтервенційній радіології», або «Медична фізика в ядерній медицині», або «Медична фізика в радіаційному захисті в медицині» відповідно до напрямку роботи за посадовою інструкцією. Безперервний професійний розвиток. Без вимог до стажу роботи.».

2. У розділі «Фахівці»:

1) у пункті 14:

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Освіта не нижче рівня фахової передвищої освіти у галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування» або «Медсестринство». Спеціалізація за фахом «Судова медицина». Безперервний професійний розвиток. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

2) у пункті 19:

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Освіта не нижче рівня фахової передвищої освіти або перший (бакалаврський) чи другий (магістерський) рівень вищої освіти у галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Медсестринство», спеціалізація за фахом або за дипломом «Оптометрія» або «Медична оптика. Оптометрія». Безперервний професійний розвиток. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

3) у пункті 57:

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«Освіта не нижче рівня фахової передвищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю «Медсестринство». Спеціалізація за профілем роботи «Медицина невідкладних станів» або спеціалізація за фахом або за дипломом «Екстрена медицина». Безперервний професійний розвиток. Без вимог до стажу роботи.»;

абзаци шостий–восьмий виключити;

4) доповнити пунктом 58 такого змісту:

«58. НУТРИЦІОЛОГ

Завдання та обов'язки. Керується чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, реабілітаційних закладів, професійну діяльність нутриціолога, організацію надання медичної та реабілітаційної допомоги.

Здійснює моніторинг харчового статусу та нутритивний супровід пацієнтів з метою забезпечення оптимального надходження енергії та поживних речовин для задоволення потреб організму. Консультує пацієнтів для вивчення особливостей поточного харчування та надання індивідуальних рекомендацій із зменшення ймовірності негативного впливу певних харчових звичок та порушень балансу харчових продуктів і речовин на стан здоров'я. Надає консультативну підтримку пацієнтам із надмірною або недостатньою масою тіла із розробкою персоніфікованого плану харчування, спрямованого на оптимізацію калорійності, поживної цінності дієти та поліпшення харчових звичок. При наявності відповідних показань призначає пероральне додаткове харчування, ентеральне та парентеральне харчування, здійснює моніторинг ефективності та безпечності дієтичних інтервенцій. Співпрацює з лікарями різних спеціальностей, медичними сестрами та іншим працівниками сфери охорони здоров'я з метою забезпечення нутритивного супроводу пацієнтів, бере участь у контролі роботи харчоблоків закладів охорони здоров'я та кейтерингових служб для забезпечення безперебійного, якісного та безпечного харчування пацієнтів. Виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, реабілітаційних закладах та інших установах (організаціях) у мультидисциплінарному та монопрофесійному середовищах. Організує та проводить навчально-просвітні, науково-популярні заходи щодо профілактичних і терапевтичних можливостей харчування. Планує свою роботу та аналізує її результати. Веде відповідну документацію, в тому числі в електронній формі. Дотримується принципів професійної етики і деонтології. Виконує правила внутрішнього трудового розпорядку закладу охорони здоров'я, реабілітаційного закладу. Постійно удосконалює свій професійний рівень.

Повинен знати: законодавство про охорону здоров'я та нормативно-правові акти, що регламентують діяльність органів управління і закладів охорони здоров'я, реабілітаційних закладів, професійну діяльність нутриціолога, організацію надання медичної та реабілітаційної допомоги населенню; анатомію, фізіологію і патологію органів системи травлення; фізіологію та патологію білкового, ліпідного, вуглеводного, водно-мінерального обміну, кислотно-лужного балансу; біохімію їжі та харчування; характеристики енергетичної та поживної цінності основних харчових

продуктів; сучасні теорії та моделі харчування, вплив споживання основних харчових продуктів і напоїв для профілактики, лікування захворювань та з метою промоції здоров'я; результати останніх національних та міжнародних досліджень із вивчення фактичного харчування, впливу моделей харчування та споживання окремих груп харчових продуктів на основні показники здоров'я населення; принципи аналізу нутритивних, антропометричних, біохімічних та інших показників для оцінки харчового статусу та формування рекомендацій щодо його корекції; методологію застосування психологічних технік та мотиваційного інтерв'ю для поліпшення харчової поведінки; засновані на доказах ефективні та безпечні дієтичні інтервенції, які застосовуються з профілактичною або лікувальною метою та включають модифікації перорального, ентерального та парентерального харчування, призначення мінералів, мікроелементів, вітамінів та інших харчових речовин за профілактичними або терапевтичними показаннями; особливості харчування людей різних вікових груп; принципи адаптації харчування пацієнтів після оперативних втручань, при гострих та хронічних патологічних станах; санітарні правила та нормативи з організації харчування; правила оформлення документації нутриціолога, в тому числі в електронній формі; сучасну літературу за фахом та методи її узагальнення; правила та норми охорони праці, виробничої санітарії; засоби протипожежного захисту.

Повинен володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Кваліфікаційні вимоги.

Вища освіта першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «Терапія та реабілітація» галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» (спеціалізація за дипломом «Нутриціологія»). Безперервний професійний розвиток. Без вимог до стажу роботи.

До 01 січня 2030 року до роботи на посаді «нутриціолог» допускаються також особи, які здобули вищу освіту першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «Громадське здоров'я» галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» (освітня програма за дипломом «Нутриціологія»).».

3. У Абетковому покажчику назв професій:

1) у розділі «Професіонали»:

у підрозділі «Професіонали в галузі лікувальної справи (крім стоматології)»:

в графі 56 слова «Лікар з променевої терапії» замінити словами «Лікар з радіаційної онкології»;

в графі 70 слова «Лікар з радіонуклідної діагностики» замінити словами «Лікар з ядерної медицини»;

у підрозділі «Інші професіонали в галузі медицини»:

у графі 23 слова «Лікар-судово-психіатричний експерт» замінити словами «Лікар-психіатр судовий»;

доповнити новою графою 28 такого змісту:

«

28.	Терапевт мови і мовлення
-----	--------------------------

».

У зв'язку з цим графи 28–29 вважати графами 29–30 відповідно;

доповнити графою 31 такого змісту:

«

31.	Професіонал з медичної фізики
-----	-------------------------------

»;

2) розділ «Фахівці» доповнити графою 58 такого змісту:

«

58.	Нутриціолог
-----	-------------

».

**Начальник Управління
медичних кадрів, освіти і науки**

Сергій УБОГОВ